

Projektskibsmodellen:

Projektskibsmodellen er begrebet for det samlede teoretiske og praktiske arbejde, der udgør den pædagogiske linje under togtet med Skibsprojekt Syd. I beskrivelsen bliver det klart, hvordan og hvorfor et skibsprojekt som anbringelse har særlige forudsætninger for at lykkes over for den særlige målgruppe, Skibsprojekt Syd tager ind.

I det følgende gennemgås de enkelte elementer i Projektskibsmodellen:

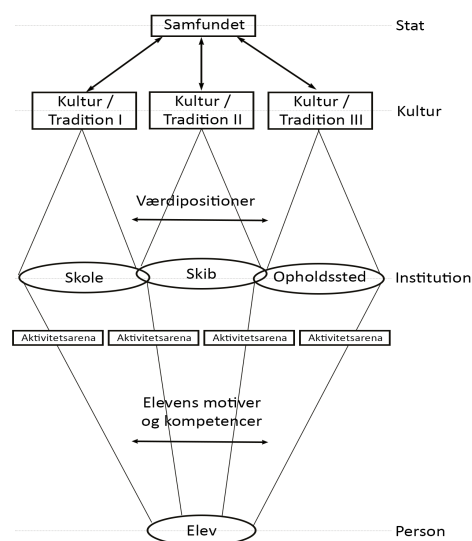
- Teorien bag Projektskibsmodellen – og selve modellen
- Den dynamiske sammenhæng mellem modellens tre hoveddimensioner: Skib, opholdssted og skole
- Projektskibsmodellens brug af Anerkendende pædagogik, Appreciative Inquiry og Dreamwork
- Projektskibsmodellens syn på udvikling og aktivitet/adfærd

Teorien bag Projektskibsmodellen.

Modellen har tre hoveddimensioner:

1. Et skib
2. En skole
3. Et opholdssted

For at tydeliggøre indholdet i Projektskibsmodellen anvender vi en interaktionsmodel, der er lavet på baggrund af Mariane Hedegaards beskrivelse af 'barnets sociale situation for udvikling' ¹.



¹ Hedegaard, M. (2012). Analyzing Children's Learning and Development in Everyday Settings from a Cultural-Historical Wholeness Approach. *Mind, Culture, and Activity*, 19:2, pp. 127-138.

Modellen bruges til at beskrive, hvordan eleverne møder den nye hverdag på Skibsprojekt Syd – og de lag, der ligger bagved og bestemmer, hvad det er for en hverdag, eleverne møder. Denne beskrivelse tager udgangspunkt i de forskellige niveauer i modellen.

Øverst i modellen har vi staten, der gennem lovgivning sætter den overordnede ramme og står i relation til en række kulturelle traditionsformer. Disse traditioner eller kulturer skaber institutioner. Her forstås en institution som en række praksisformer, der er samlet om en helt konkret, kulturel praksis. På disse niveauer taler vi om de samfundsmæssige betingelser for den institutionelle praksis, som består af:

- I. Placering, bygninger, skibet, de fysiske og økonomiske betingelser
- II. Strukturer og rutiner for hverdagen, skabt af samfundsmæssig krav (love, regulativer, etc.)
- III. Besætningens pædagogiske praksis. Dvs. hvordan besætningen skaber rutiner der følger dagens struktur og reflekterer besætningens pædagogik

Det særlige for et skibsprojekt er i denne henseende, hvilke forskellige institutioner der opstår som del af projektet, hvilket leder til en analytisk udspaltning af tre dimensioner: et skib, en skole og et opholdssted.

Lad os tage en skole som eksempel:

En skole er sanktioneret gennem lovgivning i staten og derigennem rammesat. Samtidigt indskrives den sig i en kulturel kontekst, der har skabt traditioner for, hvordan en skole skal praktiseres og gennemføres, for at kunne være en skole. Disse traditioner gøres til praksis og grundlag for institutionen ved at blive tolket gennem et værdisæt. Fx findes der mange forskellige måder at drive skole på, netop fordi dette knytter sig til kulturelle forestillinger om skolen, som gøres til det konkrete skoleliv ved at der lægges en række værdier til grund for tolkningen af traditionerne herfor. Tidligere har værdierne været mere implicite, men med nyere værdibaseret ledelse er det tydeligt at måden, som forskellige skoler opfatter deres rolle, er styret gennem en klar værdisætning, som eksplicit præger deres måde at tolke skoletraditionen og -kulturen på, som stadig ligger inden for rammerne af de formelle krav der stilles til det at være en skole af staten.

Den konkrete praksis – det at være en skole – arver en række måder, eleven kan være på i en skolekontekst; en række mønstre, som de, der deltager i skolen, kan gentage, for at være en del af skoleinstitutionen. Institutionsbegrebet forstås her bredere end i almindelig sprogbrug: Mere end mursten bliver det den praksis, der opstår på på et givent sted. Tager en klasse fx på eskursion, ville ingen betvivle at de stadig var i skole, selvom de har forladt skolens matrikel. De enkelte individer har forskellige motiver for at deltage i skolens praksis, og i det omfang deres motiver flugter med rammerne for institutionen, er de med til at opretholde institutionen. Forskellige traditioner dominerer i forskellige institutionspraksisser, hvilket giver forskellige aktivitetsarenaer for interaktionen i fx skolen eller familien. Det er fx tydeligt at måltidet har meget forskellige former, når det praktiseres i skolen og i hjemmet. Det sted, aktiviteten foregår, er den etablerede aktivitetsarena, som danner rammen for mødet mellem eleven (eller individet generelt set) og institutionen.

Modellen kan med andre ord bruges til at forklare, hvordan det logisk kan begrebsliggøres, at der er forskelle på den måde rammesætningen for aktiviteter foregår, afhængigt af de krav, normer, regler og love, der bringes ind i aktiviteten.

Skibet, skolen og opholdsstedet

Ud fra definitionen af en institution og praksisformer, så kan vi se, at Projektskibsmodellen dækker over tre forskellige institutioner, der fysisk er placeret samme sted. Eleverne skal forholde sig til alle disse tre dimensioner parallelt, men der er forskellige perioder i opholdet på Skibsprojekt Syd, der har forskellige hovedfokus.

Skibet som institution

Første 'fase' i opholdet på Skibsprojekt Syd har et særligt fokus på mødet med skibet som institution. Det kan beskrives som en måde at lære skibets praksisformer at kende på. Det er tydeligt, at det her er det samfundsmæssige (konkret lovgivning) og det traditionsbundne (den maritime tradition, som tolket gennem besætningens værdiposition), der dominerer rammesætningen for aktivitetsarenaerne. Det er disse, der sætter rammen for mening med den unges aktivitet. Her er det konkret søfartslovgivningen, der skal overholdes og læres, i det omfang den har direkte indflydelse på de aktiviteter, der foregår ombord. På Skibsprojekt Syd arbejdes der med sikkerhed, som et helt centralt punkt i denne forbindelse. Det skaber på den ene side en forståelse for, at det er noget, der skal tages alvorligt, men også at sikkerheden kun eksisterer på et skib gennem den gensidige tillid. Når der fx afholdes mand-over-bord-øvelse, træder der tre læringssituationer frem:

- Vi gør det, fordi det står i søfartsloven, at der skal undervises i det jævnligt. Dermed bliver samfundets regulering meget konkret.
- Gennem øvelserne er der nogle helt bestemte aktivitetsmønstre, som alle ombord skal følge. Det giver let genkendelige praksisformer, der også har elementer, der bærer med over i andre situationer. Dermed får eleverne fornemmelsen af at kunne agere som sejlere på skibet.
- Det er en helt konkret måde at erfare, at man ikke kan være sikker på en båd, hvis man ikke kan stole på hinanden. "Hvis jeg falder i vandet, så vil jeg kunne stole 100% på, at du hiver mig op igen," som skipper siger under introduktionssamtalerne med eleverne.

På Skibsprojekt Syd er det også vigtigt at gøre det eksplicit, hvad en vagt er, og at der knytter sig nogle helt bestemte traditioner til at have vagten og have fri. Når du har taget din vagt på Skibsprojekt Syd, så har du fri bagefter. At holde skarpt på en sådan tradition, er netop et udtryk for en værdiposition i forhold til forståelsen af, hvad den maritime tradition indeholder, og hvordan den skal praktiseres.

Gennem en række af sådanne rammesatte aktiviteter skabes der hos eleven en let genkendelig identifikation af det at være om bord på et skib; hvad der kræves, og hvordan man kan leve op til kravene.

Der tales i forskningen ofte om det problematiske ved transitions², altså overgange fra en institution til en anden, fx overgangen fra folkeskolen til ungdomsuddannelsen. I skibsprojekter ses erfaringsmæssigt en modsat effekt i overgangen fra den unges tidligere aktivitet til den nye sociale situation på skibet. Normalt har børn og unge svært ved at afstemme motiverne for deres aktiviteter med kravene for den nye institutionelle praksis, de havner i – fx i overgangen fra børnehaven til indskoling eller fra mellemtrin til udskoling. Disse problemer opstår ofte i forbindelse med, at den unge forsøger at viderebringe motiver, der er tæt knyttet til den institution, som de forlader, til den nye institution. Derved opstår der en konflikt. Et skibsprojekt skaber så markant et brud med de unges tidligere sociale situationer, at den unge på forhånd ved, at kravene og forventningerne derfra, hvor den unge kommer, ikke vil være de samme som dem, de

² Schoug Larsen, I. (2014). Overgangen mellem børnehaven og skole – den tværprofessionelle opgave.

møder på et skib. Det gør at den unge fra dag ét ved, at der skal skabes en ny forståelse af, hvad den sociale situationen kræver, for at den unge kan indgå på meningsfuld vis heri.

Gennem et hovedfokus på skibet som institution starter den unge på et skib. Fordelen ved Projektskibsmodellen er, at rammerne for praksis ombord på et skib er meget klare og for en stor del eksplicitte, som fx mand-over-bord-øvelsen. Forventningerne og kravene kan ikke forhandles, men de forklares hos Skibsprojekt Syd gerne ned i detaljerne. Skibsprojekt Syd skaber en fælles forståelse for, at tingene/rammerne er, som de er, og hvorfor de er sådan. Her har den unge og besætningen mulighed for at blive enige om, enten at tingene er rationelle og fornuftige, eller at de er fjollede og burde være anderledes. Men der holdes fast ved, at det ikke er op til nogen af parterne at lave om på de centralt givne bestemmelser, som netop eksisterer, fordi samfundet og traditionerne eksplicit dominerer aktivitetsarenaerne. Netop her arver skibet som institution en række værdier fra den maritime tradition. Det giver en række praksismønstre, som den unge kan træde ind i og performe, for at vise at han/hun er en del af skibet, hvorigennem der skabes et et grundlæggende sammenhold. Helt konkret, en forståelse af at skulle kunne stole på hinanden i helt konkrete situationer. Hvis en ung ikke stoler på sin lærer eller skipper, er det lige så slemt, som hvis skipper ikke stoler på den unge: vi er med andre ord i samme båd.

Opholdsstedet som institution

En anden dimension af Projektskibsmodellen er opholdsstedet som institution. Skibsprojekt Syd er selvfølgelig fra dag et et opholdssted (og en skole for den sags skyld). Men det er vigtigt at påpege, at i Projektskibsmodellen kommer Skibsprojekt Syd som opholdssted kronologisk efter skibet. At det er først, når Skibsprojekt Syd som skib er institutionaliseret, at projektskibet også mere eksplicit viser sig som værende et opholdssted for den unge, men dertil knyttede omgangs- og samarbejdsformer, relationer, krav og gensidige forventninger.

Hos Skibsprojekt Syd er et centralt punkt i dimensionen opholdssted at skabe en klar ramme om, hvad der ikke er til diskussion (fx de rammer, Lov om social service giver) – og hvad der kan ændres. Det sidste får de unge medindflydelse på fra starten. Hos Skibsprojekt Syd gøres der meget ud af, at de unge er med til at etablere dimensionen opholdssted, der netop tager udgangspunkt i det sammenhold og de tillidsrelationer, der er skabt af skibsinstitutionen. Derfra kan besætningen og de unge skabe rammerne for et opholdssted med intern skole, fællesaktiviteter, uddannelsesplaner o.s.v.

Udgangspunktet er, at der må spørges til rationalet bag alle beslutninger, og hvis man har et argument for at ændre noget, så er der en åbenhed for det. Denne del af opbygningen baseres i hovedtræk på anerkendende pædagogik og appreciative inquiry (AI); som vil blive beskrevet nedenfor. I relation til opholdsstedet, tages der udgangspunkt i de unges kompetencer, når der skabes en aktivitetsarena, altså et rum for at kunne udføre meningsfuld aktivitet. I det omfang, der argumenteres inden for rammerne af, hvad der kan tillades på et skib og de lovmæssige krav for et opholdssted, så skabes institutionen i et samarbejde mellem besætningen og de unge. Konkret bruger Skibsprojekt Syd det, der kaldes for 'søndagssnak', hvor de unge og besætningen kan tale frit fra leveren om, hvordan de oplever hverdagen ombord, så de får italesat, hvad, de mener, fungerer godt og dårligt. Her er store og små frustrationer velkomne. Fx kaldes det hos Skibsprojekt Syd for søndagssnak, fordi en ung på et søndagsmøde fortalte, at han havde så dårlige associationer forbundet med at skulle gå til møde, at han godt kunne tænke sig, at navnet blev ændret. Derefter blev søndagsmødet til søndagssnakken. Samme sted tages omgangstonen, rutiner for morgenvækning, aftensmadsplanlægning og meget andet stort og småt også op. Kravene, som de unge mødes med her, hvor søndagssnakken er en konkret aktivitetsarena, er, at de skal kunne argumentere for deres holdninger. Tilsvarende fordres det også af besætningen, at der lyttes og skabes et rum, hvor de unge helt konkret er med til at forme deres opholdssted og gøre det til deres eget.

Resultatet af et skift af hovedfokus fra skib til opholdssted bliver også, at det, der skabes i denne fase, er mindre bundet i gentagne traditioner fra år til år. De unge, der ofte har erfaring med andre opholdsstedstraditioner, er med til at skabe værdipositionen og dermed måden hvorpå traditionen siver ned i den konkrete institution på.

Skolen som institution

En tredje dimension i institutionen er skolen. I starten låner skolen legitimitet fra skibets logik. I skibets logik skal de unge deltage aktivt i skibets interne skole for at kunne have vagtfri.

Det begrænsede i denne logik er, at den udelukkende sætter rammen for at motivere de unge til at komme op og være fysisk i skolen, mens den står på. Det er et lille hjørne af rammen for aktivitetsarenaen, hvor skolelæreren låner fra en anden tradition.

Senere skifter hovedfokus for togtet til at være på skolen som selvstændig institution. Det medfører, at den legitimitet, som den lånte fra skibet, træder i baggrunden, hvis ikke den helt forsvinder. Skolen skal skabes på skibet, så den har et formål i sig selv. Det er ikke nok, at den er et middel til noget andet. Det skal den *også* være, men den etableres eksplicit, så den har en værdi i sig selv som et middel til at nå et mål – hvilket bliver et af de to ben i skolens grundlæggende legitimitet. Det andet ben er skolen som dannelsesmål.

Skolen er middel til at nå et mål

Hos Skibsprojekt Syd går eleverne i skole fordi:

1. de skal forberede sig på videre uddannelse
2. de skal sikres en alsidig udvikling

På den ene side er det derfor vigtigt, at der bruges lang tid på at undersøge, hvad de unge egentligt vil med deres fremtidige liv. Gennem dialoger og samarbejde med UU skabes der hos den unge en forestilling om et kommende liv inden for et erhvervsfelt. Rationalet her er, at, hvis vi skal have de unge til at forberede sig på videre uddannelse, må det gøres klart for dem og os, hvilken uddannelse de forbereder sig til. Dermed kan skolen indplacere sig i den unges forestillede livsbane frem mod denne drøm. Skolen bliver et delmål, eller et første middel til at nå målet. Dette giver læreren mulighed for at skabe aktivitetsarenaer, der helt konkret giver mening til en bestemt livsbane, hvor indholdet kan legitimeres gennem elevernes egen motiver for skolen.

Ønsker en ung fx at blive mekaniker, så er der ikke nogen vej udenom at skulle bestå en afgangsprøve med et gennemsnit over 02. I skolens dagligdag, kan eleven måske nok mene, at det ikke giver meget mening at skulle læse Jonas T. Bengtsson, hvilket der kan være en pointe i. Men her etableres så helt konkret en aktivitetsarena, der kræver af eleven, at denne forstår at analysere prosa, fordi det er et færdighedskrav for at kunne bestå en dansk afgangsprøve efter niende klasse. Kravet er domineret af nogle centrale mål for elevernes færdigheder. Dermed gives der en åbning for, at elevens motiver kan afstemmes med de fælles mål. Pointen er her, at der er en forskel på at have et mål og et motiv. Et motiv for en handling er mere langsigtet, hvor målet er det kortsigtede, der skal nås, for at kunne indfri motivet. Fx kan vi tage et spil billard: et mål for et enkelt skud, kan være at få en kugle i hul, men der findes ikke mange, der spiller billard, fordi de synes det er sjovt at se ting, der falder i huller. Det gør man derimod, fordi man har et motiv for det samlede spil, det være sig at imponere andre, blive verdensmester, eller bare at vinde. Når en aktivitets mål sættes i direkte relation til den unges motiv, skabes der motivation og læring.

Skolens dannelsesmål - at lære eleverne at begribe verden

På den anden side, er det skolens opgave at udbrede den unges erfaringsfelt, så det ikke lukker sig snævert om et fjernt uddannelsesmål. Her er der tale om et dannelsesmål, som skolen kan levere igennem skolens aktiviteter. Hvis vi vender tilbage til eksemplet med mekanikeren in spe, der skulle læse Bengtsson, så er der her også noget andet på spil. Skolen skulle kunne bibringe eleven en dannelsesmæssig andethedserfaring, hvor eleven kan udvikle nye perspektiver og forståelser for verden. De kortsigtede mål knytter sig ofte til læring af færdigheder, der bringer eleven videre i uddannelsesforløb og læringsprogressioner, hvorimod den anderledeshed, der indføres gennem skolens særlige praksis, danner forståelsesrammer for verden og udvikler nye perspektiver for eleven. Det er dér, skolen har sit eget formål i sig selv, og det er netop dér, at indholdet bliver centralt. Hos Skibsprojekt Syd ønsker vi at udvikle de unge alsidigt, så de får nye måder at se verden på.

Dette andet ben i skolens grundlæggende legitimitet er præcis hvor hovedfokus flyttes til, når opholdsstedet som integreret institution er etableret, og der er opnået så tillidsfulde relationer mellem lærer og elever, at eleverne bliver villige til at begive sig ind i ukendte områder dannelsesmæssigt. Værdierne som skolens traditioner defilerer igennem, bliver på en forbindelse til og forståelse af særlige måder at løse opgaver på (matematikens dannelsesaspekt), på at kommunikere (læsningens dannelsesaspekt) og på at redigere (skriftlighedens dannelsesaspekt). Men disse aspekter er rodfæstet i den danske skolekultur og motivet om at udvikle eleverne alsidigt. Skolen kan ved at tilrettelægge sit indhold, ikke efter færdigheder der skal indlæres, men efter stof der skaber forståelse og kræver at de unge prøver at forstå, sådan at færdighederne tilegnes, men at eleverne også får nye erfaringsformer at begribe verden med. Netop her har der hos Skibsprojekt Syd været erfaring med at elevernes læring generelt set, tager de største spring.

Anerkendende pædagogik, Appreciative Inquiry og Dreamwork

Anerkendende pædagogik

Helt centralt i det pædagogiske projekt hos Skibsprojekt Syd står den anerkendende pædagogik. Skibsprojekt Syd støtter sig til ny forskning i forståelsen af hvad en anerkende pædagogik er. Vi bruger en klar, konkret og praksisrettet definition på anerkendelse. *"Den anerkendende tilgang hviler på tilstedeværelsen af tre interpersonelle dimensioner ... den anerkendende tilgang adskiller sig fra ... en metode til regulering af børns adfærd. Den form for anerkendelse, der præsenteres her, er netop karakteriseret ved ikke at have til formål at tilpasse og forandre. Tværtimod handler det om at se individet og samtidig være til stede som et andet individ, der fungerer som et levende indentificerings- og sammenligningsgrundlag for, at begge parter hele tiden opdager mere om sig selv og om egne grænser. [...] vores anerkendende tilgang [tilstræber] at give individet relationelle oplevelser, der lærer det: "Sådan er jeg i forhold til andre." Det anerkendende møde karakteriseres ved tilstedeværelsen af følgende tre interpersonelle dimensioner:*

- 1. Selvfølgelse*
- 2. Oplevelsen af retten til at være sig selv*
- 3. Tilkendegivelsen af begge perspektiver."*³

³ Rønsholdt, J., Groot, A., Godrim, F., & Bech, E. M. (2013). *Relationspsykologi – i praksis*. Frederikshavn: Dafolo.

Anerkendelse handler altså om at se den anden på en bestemt måde. Nemlig som et subjekt med egne oplevelser, følelser, tanker, holdninger, intentioner, rettigheder, potentialer osv. og evt. troværdigt og respektfuldt dele mine egne tanker og følelser i mødet med den anden. Grundværdien er ligeværd, og den andens ret til at være autoritet over egne oplevelser.⁴

Herved lyttes der til, hvad hver unge oplever i den hverdag, der er på skibet, og hvordan der kan skabes mening med deres oplevelser, erfaringer og følelser. Disse bliver grundlaget for at udvikle en institutionskultur, hvor den unge kan finde en meningsfuld plads. Perspektiver er fx, at der på søndagssnakken gives et rum for at kunne tilkendegive, hvordan den enkelte unge oplever hverdagen. Oplevelsen bliver anerkendt, og der arbejdes aktivt på at opløse fx to modsatrettede oplevelser af samme situation, der i udgangspunktet underkender hinandens eller den enes ret til at være sig selv.

Konkret har vi hos Skibsprojekt Syd oplevet, at to værdisæt stødte sammen i forhold til, hvordan man bidrager til et fællesskab. Den ene var, lidt firkantet sagt, af den opfattelse, at tjenester skulle afmåles på en vægtstang. Den anden mente, at det bare handlede om, at man gjorde noget for andre, når man selv lige syntes, man skulle. Derfra beskyldte den ene den anden for ikke at bidrage nok, hvilket gjorde den anden stødt. Her handlede det for os ikke om at argumentere for, at den ene eller anden havde ret, men om at bringe de to til en forståelse af, hvilke værdier og livsindstillinger der var i spil. Det førte til, at de to godt kunne forstå, hvorfor de handlede, som de gjorde, hvormed konfrontationen var afbødet. Videre var det da også muligt at gå i dialog med dem enkeltvis og sammen om, hvordan de kunne vise gennem handlinger, at de respekterede, at de havde forskellige holdninger og værdier.

Gennem en sådan anerkendende pædagogik bemyndiges den unge til at være en medskaber af kulturen og institutionen. Til at kunne skabe sig sit eget rum og et fælles rum, hvor forskellighed ikke er problematisk, men åbner en for nye perspektiver. Det giver et afsæt til at finde situationer, hvor relationer har gået godt, hvor konflikter er opløst, i stedet for bare løst. En række metoder, der tages i brug for at understøtte den anerkendende pædagogik er hentet ind fra Appreciative Inquiry.

Appreciative Inquiry

Som udgangspunkt handler metoder fra Appreciative Inquiry (AI) om at lære af succeserne, forandre sproget og skabe det sociale rum som en konstruktion, der er til forhandling. De metoder, vi bruger, lægger op til at forsøge at *opløse en problemstilling* i højere grad end de handler om at *løse et problem*.

Vi bruger AI-metoderne i de situationer, hvor det ikke er frugtbart for relationerne ombord at kredse omkring det, der ikke virker – til forskel fra metoderne i den anerkendende pædagogik, der netop anerkender den enkeltes oplevelse af fx en konflikt og går dybere ned i konflikten. Samtidig giver denne tilgang, hvor man fokuserer på det, der virker, de unge konkrete erfaringer med at arbejde fremadrettet med relationer, som de ville kunne tage med hjem og benytte, når de ender i konfliktsituationer. Dermed får de erfaringer med at bryde de mønstre, der tidligere havde fastholdt dem i konflikter og skabe positive relationer, selv når de møder modstand. Derfor taler vi hos Skibsprojekt Syd også åbent om de metoder, vi bruger, så de unge ved, hvorfor vi handler og taler, som vi gør.

4 Schibbye, A.-L. L. (2010). *Relationer - et dialektisk perspektiv på eksistentiel og psykodynamisk psykoterapi*. Akademisk Forlag.

Dreamwork

Meget arbejde hos Skibsprojekt Syd handler om at skabe forestillinger om fremtiden hos de unge. Dette bruges aktivt for at skabe en forbindelse mellem praksisformerne, som de rammesættes i aktivitetsarenaerne, for at de unge kan skabe forbindelse mellem aktiviteterne og deres motiver for handling. En af de primære metoder til dette er Dreamwork. Den handler kort sagt om – gennem dialog med den unge – at få skabt et positivt billede af, hvor denne ser sig selv i fremtiden, også via det der i fx kritisk teori kaldes skabelsen af førglæde⁵. Hermed menes, at der så levende som muligt skabes et billede af, hvad den unge er blevet i stand til i fremtiden. Derfra vendes processen om, så der arbejdes baglæns fra drømmen til den nuværende situation. I den proces gives der et så konkret billede som muligt af den livsbane, dvs. de studier, prøver, delmål, episoder o.s.v., der skal til for at nå frem til drømmen fra den aktuelle situation. Disse delmål bliver dermed pejlemærker for den unge, som vi sammen kan tage op i forbindelse med at skabe relation mellem aktivitetsarenaens aktiviteter og de unges motiver og aktuelle kompetenceniveau. Det gælder som Jan Tønnessvang engang sagde det⁶, om at give den unge modet til at kaste sig ud i og frem mod noget nyt, og det gør man kun, hvis interessen er der for det, og vi kan anskueliggøre, at den aktivitet – hvor sjov eller besværlig den end måtte være – er et skridt frem mod målet.

Altså gælder det i arbejdet med de unges fremtid i relation til fx uddannelse og arbejdsmarkedet om gennem Dreamwork at udforme korte-, mellemlange- og lange målsætninger. Det handler for Skibsprojekt Syd om gennem dialog at konkretisere mål, som er realistiske for den unge, og videre om at konkretisere en livsbane med delmål, der kan bevidstgøre overfor den unge, at de aktiviteter, som den unge deltager i, er et skridt på vejen mod indfrielsen af den unges motiv for læring. Dermed tilskrives der en mening med de daglige aktiviteter, som alle kan henvise til.

Den kulturhistoriske skole

I projektskibsmodellen benytter vi en bestemt tilgang til begrebet 'udvikling', hentet fra den kulturhistoriske skole, indenfor psykologien, der gør, at vi kan fokusere udviklingsarbejdet på enkeltelementer og dermed gøre arbejdet mere håndgribeligt for besætningen og de unge. I forlængelse af dette skelner vi mellem adfærd(-sregulering) og (meningsfyldte) aktiviteter.

Udvikling

Udvikling er altid udvikling af noget⁷. Dvs. at der i Projektskibsmodellen ikke positivt kan peges på udvikling hos den unge, uden at der også gøres rede for, hvad der udvikles. Der er tale om en konkret udvikling af et aspekt ved den unge. Styrken herved er, at der i samtalerne med den unge er et konkret fokus, der vil kunne beskrives. Fx har vi haft en ung, der meget let blev hidsig og udadreagerende. Konkret kan vi gå i dialog med den unge om at udvikle sin selvbeherskelse ved at afdække, hvad der sker i processen op mod et vredesudbrud. Det handler ikke bare om at sige, at den unge skal lade være med at blive sur. Vi

5 Ziehe, T. (2004). Øer af intensitet i et hav af rutine - nye tekster om ungdom, skole og kultur. Politisk revy.

6 Tønnessvang, J. (2006). Selvet og lærerpersonlighed. *Oplæg: Aalborg Seminarium den 27. marts 2006*.

7 Hedegaard, M. (2012). Analyzing Children's Learning and Development in Everyday Settings from a Cultural-Historical Wholeness Approach. *Mind, Culture, and Activity*, 19:2, pp. 127-138.

anerkender, at følelser opstår, men vi kan godt tale om, hvordan man reagerer på følelser og udvikler evnen til at opfatte dem tidligt og ændre måden, de kommer til udtryk på. Denne tilgang til udvikling gør at handlingsplaner fra fx kommuner anvendes ved at kigge på hvilke aspekter en ung skal udvikle for at kunne imødekomme et mål fra handlingsplanen. Dermed kan besætningen hos Skibsprojekt Syd, fokusere udviklingsarbejdet i perioder om elementer i en konkret udvikling.

Aktivitet

Hos Skibsprojekt Syd skelner vi mellem adfærd og aktivitet. Vi bruger begrebet 'aktivitet' om det, den unge gør – og vi taler ikke om den unges 'adfærd'.

Forklaringen er, at begrebet adfærd ikke umiddelbart kan danne udgangspunkt for en udvikling. Begrebet adfærd er – selvom det er det mest grundlæggende af de to – teoretisk begrænset ved, at det kun påpeger, hvad den unge gør, men ikke i tilstrækkelig grad er i stand til at kunne afdække, hvad meningen er med de handlinger, den unge udfører. En adfærd skal inden for denne teoretiske ramme forstås som en handling, der ikke får sin mening gennem forståelsen af det aktivitetssetting som stilles for en aktivitet, men bliver en ren reaktion eller respons på et umiddelbart indtryk. Det kan fx være den adfærd jeg udviser hvis jeg kommer til at sætte mig på en knappenål, eller den reaktion der opstår når lægen slår mig på knæet med en gummihammer. Adfærd er altså en umedieret reaktion på et stimuli, det er en *refleks*.

I kontrast til dette står begrebet aktivitet, der bruges om det, den unge gør. Aktivitet er det, der opstår i en dialektisk spænding mellem en struktur (regler, normer, praksis, etc.) og konkrete handlinger. Handlinger sker altid i en konkret situation, og aktiviteten bliver den mening, der også er indlejret i handlingen.

Med en så tung vægt på den meningsfyldte aktivitet, som der lægges i Skibsprojekt Syd, ville det derfor ikke give meget mening at tale om en adfærdsregulerende pædagogik eller en tilsvarende pædagogisk stil.

Skoleleder hos Skibsprojekt Syd, Thomas Sørensen
Folkeskolelærer og cand.pæd. i pædagogisk filosofi
September 2018